ISSN 2310-3353

BAITURSYNULY UNIVERSITY

«АХМЕТ БАЙТҰРСЫНҰЛЫ АТЫНДАҒЫ ҚОСТАНАЙ ӨҢІРЛІК УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

ҚМПИ ЖАРШЫСЫ

КӨПСАЛАЛЫ ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ
МНОГОПРОФИЛЬНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ

№ 4
2025

PUBLISHINGS KSPI

BU BAITURSYNULY UNIVERSITY

ҚМПИ ЖАРШЫСЫ

ВЕСТНИК КГПИ

2025 ж., қазан, №4 (80)
Журнал 2005 ж. қаңтардан бастап шығады
Жылына төрт рет шығады

Құрылтайшы: ***Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті***

Бас редактор: ***Куанышбаев С.Б.***, география ғылымдарының докторы, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы ҚӨУ, Қазақстан.
Бас редактордың орынбасары: ***Жарлыгасов Ж.Б.***, ауыл шаруашылығы ғылымдарының кандидаты, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы ҚӨУ, Қазақстан.

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ

***Әлімбаев А.Е.*,** философия докторы (PhD), А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институты, Қазақстан.
Балтабаева А.С., Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының «Әдістемелік орталығы» КММ, Қостанай қ., Қазақстан.
Бережнова Е.В., педагогика ғылымдарының докторы, профессор Ресей Федерациясы Сыртқы істер министрлігінің Мәскеу мемлекеттік Халықаралық қатынастар институты (университеті), Ресей.
***Емин Атасой*,** PhD докторы, Улудаг университеті, Бурса қ., Түркия.
***Зоя Микниене*,** докторы, (PhD) Литва денсаулық туралы ғылым университеті, Каунас қ., Литва Республикасы.
***Качеев Д.А.*,** философия ғылымдарының кандидаты, тарих магистрі, «Челябі мемлекеттік университеті» ЖББ ФМБББМ Қостанай филиалы, Қазақстан.
***Ксембаева С.К.*,** педагогика ғылымдарының кандидаты, «Торайғыров университеті» КЕАҚ, Қазақстан.
***Лина Анастасова*,** әлеуметтану ғылымдарының докторы, Бургас еркін университеті, Бургас қ., Болгария.
***Медетов Н.А.*,** физика-математика ғылымдарының докторы, «Ш. Уалиханов атындағы Көкшетау университеті» КЕАҚ, Қазақстан.
***Мишулина О.В.*,** экономика ғылымдарының докторы, «Челябі мемлекеттік университеті» ЖББ ФМБББМ Қостанай филиалы, Қазақстан.
Рахимова Э.Е., «№ 1 мектеп-лицей» КММ мұғалімі, «Үздік педагог-2023 жыл», Қостанай қ., Қазақстан.
***Соловьев С.А.*,** биология ғылымдарының докторы, Новосібір мемлекеттік экономика және басқару университеті, Ресей.
***Скороходов Д.М.*,** техника ғылымдарының кандидаты, «Ресей мемлекеттік аграрлық университеті – К.А. Тимирязев атындағы Мәскеу ауыл шаруашылық академиясы» ЖББ ФМБББМ, Ресей.
Скударева Г.Н., педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Мемлекеттік гуманитарлық-технологиялық университетінің ректоры, Орехово-Зуево қ., Ресей
***Сычева И.Н.*,** ауыл шаруашылығы ғылымдарының кандидаты, «Ресей мемлекеттік аграрлық университеті – К.А. Тимирязев атындағы Мәскеу ауыл шаруашылық академиясы» ЖББ ФМБББМ, Ресей.
***Ташев А.Н.*,** экология бойынша биология ғылымдарының кандидаты, орман шаруашылығы университеті, София қ., Болгария.
***Уразбоев Г.У.*,** физика-математика ғылымдарының докторы, Ургенч мемлекеттік университеті, Өзбекстан.

Тіркеу туралы куәлік №5452-Ж
Қазақстан Республикасының ақпарат министрлігімен 17.09.2004 берілген.
Мерзімді баспа басылымын қайта есепке алу 07.11.2023 ж.
Жазылу бойынша индексі 74081

Редакцияның мекен-жайы:
110000, Қостанай қ., Байтұрсынов к., 47
(Редакциялық-баспа бөлімі)
Тел.: 8(7142) 51-11-76

© Ахмет Байтұрсынұлы атындағы
Қостанай өңірлік университеті

КӨПСАЛАЛЫ ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ | № 4 (80) 2025 | МНОГОПРОФИЛЬНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ

№4 (80), октябрь 2025 г.
Издается с января 2005 года
Выходит 4 раза в год

Учредитель: ***Костанайский региональный университет имени Ахмет Байтұрсынұлы***

Главный редактор: ***Куанышбаев С.Б.***, доктор географических наук, КРУ имени Ахмет Байтұрсынулы, Казахстан.
Заместитель главного редактора: ***Жарлыгасов Ж.Б.***, кандидат сельскохозяйственных наук, КРУ имени Ахмет Байтұрсынұлы, Казахстан.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

***Алимбаев А.Е.*,** доктор философии (PhD), Евразийский гуманитарный институт имени А.К. Кусаинова, Казахстан.
Балтабаева А.С., директор КГУ «Методический центр» Управления образования Костанайской области, г. Костанай, Казахстан.
Бережнова Е.В., доктор педагогических наук, профессор, Московский государственный институт международных отношений (университет) Министерства иностранных дел Российской Федерации, Россия.
Емин Атасой, доктор PhD, Университет Улудаг, г. Бурса, Турция.
***Зоя Микниене*,** доктор (PhD), Литовский университет наук здоровья, г. Каунас, Республика Литва.
***Качеев Д.А.*,** кандидат философских наук, магистр истории, Костанайский филиал ФГБОУ ВО «ЧелГУ», Казахстан.
***Ксембаева С.К.*,** кандидат педагогических наук, НАО «Торайгыров университет», Казахстан.
***Лина Анастассова*,** доктор социологии, Бургасский свободный университет, г. Бургас, Болгария.
***Медетов Н.А.*,** доктор физико-математических наук, НАО «Кокшетауский университет им. Ш. Уалиханова», Казахстан.
***Мишулина О.В.*,** доктор экономических наук, Костанайский филиал ФГБОУ ВО «ЧелГУ», Казахстан.
Рахимова Э.Е., учитель, КГУ «Школа-лицей № 1», «Лучший педагог-2023 года», г. Костанай, Казахстан.
***Соловьев С.А.*,** доктор биологических наук, Новосибирский государственный университет экономики и управления, Россия.
***Скороходов Д.М.*,** кандидат технических наук, ФГБОУ ВО РГАУ-МСХА имени К.А. Тимирязева, Россия.
Скударева Г.Н., доктор педагогических наук, профессор, ректор Государственного гуманитарно-технологического университета, г. Орехово-Зуево, Россия.
***Сычева И.Н.*,** кандидат сельскохозяйственных наук, ФГБОУ ВО РГАУ-МСХА имени К.А. Тимирязева, Россия.
***Ташев А.Н.*,** кандидат биологических наук по экологии, Лесотехнический университет, г. София, Болгария.
***Уразбоев Г.У.*,** доктор физико-математических наук, Ургенчский государственный университет, Узбекистан.

Свидетельство о регистрации № 5452-Ж
выдано Министерством информации Республики Казахстан 17.09.2004 г.
Переучёт периодического печатного издания 07.11.2023 г.
Подписной индекс 74081

Адрес редакции:
110000, г. Костанай, ул. Байтурсынова, 47
(Редакционно-издательский отдел)
Тел.: 8(7142) 51-11-76

© Костанайский региональный университет имени Ахмет Байтұрсынұлы

ГУМАНИТАРЛЫҚ ЖӘНЕ ӨНЕР ҒЫЛЫМДАРЫ
ГУМАНИТАРНЫЕ НАУКИ И ИСКУССТВО

UDC 791

Absadyk, A.A.,
Academic Supervisor, Doctor of Philological Sciences,
Head and Professor of the Department
of Philology and Practical Linguistics,
Akhmet Baytursynuly Kostanay Regional University,
Kostanay, Republic of Kazakhstan
Simonova, A.S.,
1st-year Master's student,
"7M02304 – Russian Philology" educational program,
Akhmet Baytursynuly Kostanay Regional University,
Kostanay, Republic of Kazakhstan

THE THEME OF HOMELAND AND THE SEARCH FOR ROOTS IN B. MANSUROV'S FILM "SULTAN BEIBARS"

Abstract

The article explores the theme of longing for one's homeland and the search for one's roots as a key characteristic of the protagonist's portrayal in Bulat Mansurov's feature film "Sultan Beibars". In cinema, as in literature, the theme of homeland remains one of the most profound and timeless subjects, deserving attention and scholarly inquiry. The authors highlight the significance of the historical figure Beibars – upon whom the protagonist is modeled – for contemporary Kazakhstani culture.

Key words: *theme of homeland, word picture, film review, Sultan Beibars.*

1 Introduction

«Туған жердің қадірін шетте жүрсең білерсің» («When you find yourself in a foreign land, you'll understand how dear your homeland is») – so wisely says a folk proverb. Even if everything goes well in a new place, the people are kind, and the landscapes beautiful, a quiet longing remains in the soul – a yearning for one's native places: for the smell of home-baked bread, the intonation of one's native speech, the familiar sounds of the street where one grew up. This is precisely the evidence of our deep connection to our roots, to that which makes us who we are.

The theme of longing for one's native land is revealed in numerous works from the lyrical poems of A. Pushkin, I. Bunin, M. Tsvetaeva, and O. Suleimenov to the profoundly philosophical historical prose of A. Alimzhanov, who depicted al-Farabi's arduous journey of wanderings in his novella The Teacher's Return. This theme is portrayed no less vividly and expressively in Bulat Mansurov's feature film through the character of the protagonist, Beibars – a boy who ended up in a foreign land against his will, a Mamluk who became the Sultan of Egypt.

2 Materials and Methods

According to A.P. Evgenyeva, a Mamluk was a warrior of the personal guard of the Egyptian sultans (recruited from Turkic and Caucasian slaves), who seized power in the mid-13th century and ruled until Egypt was conquered by Turkey [1].

Baybars (full name: al-Malik az-Zahir Rukn ad-Din Baybars I al-Bunduqdari as-Salih) was a Mamluk sultan of Egypt and Syria (1260-1277) of Turkic (Kipchak) origin, a prominent military and statesman of medieval Egypt [2].

Historians provide sufficient data on Baybars' political activities in Syria and Egypt; however, literary sources offer only fragmentary and contradictory information about his birth, child-

hood, and the circumstances of his death. Contemporary writers and medieval Arab authors wrote about Baybars' life and political career, including Sirat az-Zahir Baybars («The Life of Az-Zahir Baybars») by Muhammad ibn Ali Ibrahim ibn Shaddad al-Halabi (1286) and Ar-Rawda az-Zahira fi al-Malik az-Zahir («The Splendid Garden of the Life of al-Malik az-Zahir») by Muhyy ad-Din Abdullah ibn Abd az-Zahir ibn Nishwan al-Hazami al-Masri (1292) [2, p. 726].

Currently, in Kazakhstan, the name of Sultan Baybars has been given to numerous schools and villages; a monument to him stands in the central square of Atyrau; thematic scientific and practical events are held at universities and state archives; and during EXPO-2017, the National Museum of the Republic of Kazakhstan hosted an exhibition titled «Sultan Baybars and His Era» [4-6]. On the occasion of the 800th anniversary celebration, at the instruction of K.-Zh. Tokayev, assistance was provided for the restoration of Sultan Baybars' mosque in Cairo [7]. The Kostanay Region is no exception in this regard: in 2024, on the lands of the ancient Desht-i-Kipchak, a memorial to Sultan Baybars was unveiled together with the Wall of National Memory. The monument is intended to preserve the memory of the great sons of the Kazakh people, including Modu, founder of the Xiongnu Empire, and Baybars, leader of the Mamluks, as well as Bauyrzhan Momyshuly, Hero of the Great Patriotic War [8].

The release of the feature film Sultan Baybars, produced in 1989 by the USSR film studio «Sovexportfilm» in collaboration with the Egyptian studio «Al-Alamiya» played a significant role in popularizing the study of this renowned ancestor's personality and legacy.

Although the film is a fictional work inspired by Maurice Simashko's novella «Yemshan», and the image of the protagonist – strong, brave, and wise – transcends historical reconstruction, it not only encourages viewers to explore the figure of Sultan Baybars but also serves as a truly inspiring example. Particularly significant is the inner conflict embodied in this character – the coexistence of martial valor and profound longing for his lost homeland – which lends the hero a universal, almost archetypal depth. To explore this theme, the study employs descriptive and analytical methods, as well as compositional and imagological analysis.

3-4 Results and Discussion

The hero's inner conflict confronts us right from the beginning of the film. Immediately after the opening scene, in which a young boy is taken into slavery, the viewer is confronted with a sharp contrast: before us stands a mature, experienced ruler surrounded by his entourage – Mamluks, just as he once was himself. This technique not only establishes the dramatic foundation of the narrative but also underscores the rupture between past and present that lies at the heart of Baybars' character.

The Sultan is gripped by doubt; rumors reach him of Turfan's betrayal – his intention to secretly give his daughter to the Mongol ruler. This act violates a strict law: only the Sultan himself has the right to bestow and accept such "gifts." During the tense confrontation with the traitor, Turfan's daughter cries out in horror: «*Көке!*» *(«Köke!»)* – addressing her father. This is a Kipchak word *«…не слово, а крик девочки, показавшийся словом, забилось в груди, сдавило горло» («…not a word, but a girl's cry that seemed like a word, throbbed in her chest and choked her throat»),* touched the ruler's soul and awakened in the Sultan a long-suppressed pain of loss.

This moment becomes pivotal: for the first time in many years, Baybars encounters a living echo of his native tongue – the world from which he was torn as a child.

«*В паутине истин и лжи я не вижу начала своей нити. Куда бы не устремился я – всюду пустота, темнота, лабиринт» («In the web of truths and lies, I cannot see the beginning of my own thread. Wherever I turn – everywhere there is emptiness, darkness, a labyrinth»)*, – Baybars confides in his trusted shah. These words reveal the hero's personal crisis: having lost connection with his roots, he has been deprived not only of his past but also of a compass in the present. His attempts to recover memories of the steppe and his childhood become not mere nostalgia, but a painful quest for his very self, for his authentic identity.

This inner confusion closely correlates with his external doubts. The Sultan begins to suspect that even his closest comrade – Barat – might be a traitor. He mentally returns to the moment when Barat's loyalty may have first cracked.

Once again, the hero's reflections turn to one of the film's central themes—the significance of origin and the lost homeland for the Mamluks. A memory brings him back to an episode from the past: during one of the battles, while rescuing a friend from captivity, Barat killed a Frank who, in his final moment, cried out in Georgian: «Mama!». Since then, as the narration notes, «*отдалился начальник острова речных мамлюков от речных мамлюков. И сблизился с башенными, потому что кавказцами были они*» («*the commander of the river Mamluks grew distant from the river Mamluks and drew closer to the tower Mamluks, for they*»), like Barat himself, were Caucasians. Yet it is precisely these tower Mamluks – united by common origin and a hidden resentment toward the foreigner on the throne – who have long been plotting to overthrow the Sultan.

The revelation of the second betrayal finally shatters the Sultan's inner foundation. In despair, he rejects all pleas from his close advisors, who remind him of his glorious victories and heroic deeds, and nearly cries out: *«Я – мамлюк, чужестранец. Кто я? Откуда? Где страна, где мне не скажут, что я чужой?» («I am a Mamluk, a foreigner. Who am I? Where am I from? Where is the land where they won't tell me I'm an outsider?»).*

This monologue becomes the climax. Power, martial valor, political success – all lose meaning in the face of the fundamental question: who is he without a homeland?

Seeking to recall his roots, Baybars travels to the Kipchak colony. Along the way, he seems to relive his life anew: before the viewer unfolds the story of the Sultan's life, from youthful enslavement to the pinnacle of power. Yet throughout this arduous journey, a Kipchak song serves as a leitmotif, sung sometimes by his family in childhood, sometimes by Kipchak slave women.

The film repeatedly emphasizes wormwood flowers in scenes connected with Baybars' childhood memories. Wormwood is a particularly vivid symbol for the Kazakh people. This symbol features prominently in national literature – from the poetry of Mukhtar Shahanov and Olzhas Suleimenov to the prose of Sabit Muratbekov. In his famous work The Bitter Scent of Wormwood, wormwood becomes a metaphor for familial memory: the protagonist Ayan's father's coat is saturated with this scent, and Ayan himself, raised in an aul, carries within him that same steppe aroma. Though unassuming in appearance, wormwood is remembered for its distinctive bitter fragrance, perceived as the very scent of the steppe and of home, as it is persistent and, once absorbed into clothing, becomes intrinsic to many aul dwellers [9].

The film's circular composition brings the viewer back to the narrative's starting point – the event that first disrupted Baybars' inner equilibrium: the alleged betrayal by Turfan. Having traversed the entire path of reevaluating his life, the Sultan arrives at a poignant and unexpected conclusion, even for himself. He realizes that perhaps there was no conspiracy with the Mongol khan Berke at all: «*Может, и не было заговора у Турфана с монгольским ханом Берке. Турфан давно тосковал по родине. Знал Турфан, что Золотая Орда – столица хана Берке – стоит там, где его родина. Но сам Турфан не мог покинуть страну Миср. Если это так, то прости меня, Турфан. Хотя и с того света ты мне отомстил. Как обломок стрелы торчит во мне кипчакское слово "көке", которое однажды крикнула твоя дочь*» («*"Perhaps there was no conspiracy between Turfan and the Mongol khan Berke. Turfan had long been longing for his homeland. Turfan knew that the Golden Horde – the seat of Khan Berke – stood where his homeland lay. But Turfan himself could not leave the land of Misr. If this is true, then forgive me, Turfan. Though even from beyond the grave, you have taken your revenge on me. Like a splinter of an arrow, the Kipchak word «köke» once cried out by your daughter, pierces me still»).*

This monologue completes the hero's transformation: from a ruler consumed by suspicion and anxiety to a man who has attained humility and inner peace.

The epilogue of the film features a quotation from S. Petőfi: «*Моя душа – высокий храм, но даже душу тебе, отчизна, отдам и храм разрушу*» («*My soul is a lofty temple, yet even my*

soul I would give to you, my homeland, and destroy the temple», which only further emphasizes the theme being explored. And ultimately, we see Sultan Baybars as a simple traveler returning to the Kipchak lands.

5 Conclusions

Thus, in Bulat Mansurov's feature film, the viewer encounters not merely a historical figure – the great commander and sultan – but, above all, a human being deeply reflecting on his fate and, in the twilight of his life, reevaluating his path and his connection to lost origins. The theme of longing for one's native land and the importance of ties to one's roots, which runs through the entire film as a unifying thread, proves to be not only characteristic of Sultan Baybars' era but also highly relevant in the modern world.

References

1 Словарь русского языка: В 4-х т. / РАН, Ин-т лингвистич. исследований; под ред. А. П. Евгеньевой. – 4-е изд., стер. – М.: Рус. яз.; Полиграфресурсы, 1999.

2 Единая платформа интернет-ресурсов государственных органов [Элекетронный ресурс] – URL: https://www.gov.kz/memleket/entities/mfa-tokyo/press/article/details/50562?lang=ru.

3 Сайфетдинова Э.Г. Личность султана Бейбарса и его роль в развитии взаимоотношений мамлюкского Египта с Золотой Ордой по арабским источникам // Золотоордынское обозрение. – 2017. – Т. 5. – № 4. – С. 726-735.

4 Отчет научно-практического круглого стола на тему: «Султан Бейбарыс – тюркская личность на стыке цивилизации». [Элекетронный ресурс] – URL: https://www.kstu.kz/otchet-nauchno-prakticheskogo-kruglogo-stola-na-temu-sultan-bejbarys-tyurkskaya-lichnost-na-styke-tsivilizatsii/?lang=ru.

5 К 800-летию Султана Бейбарыса архивисты области провели круглый стол [Элекетронный ресурс] – URL: https://www.gov.kz/memleket/entities/zhetysu-archive/press/news/details/658434?lang=ru.

6 Выставка «Султан Бейбарс и его эпоха» проходит в Нацмузее РК [Элекетронный ресурс] – URL: https://www.youtube.com/watch?v=XB0AgRo7mCY.

7 Казахстан поможет отреставрировать мечеть султана Бейбарса в Каире [Элекетронный ресурс] – URL: https://ru.sputnik.kz/20220913/kazakhstan-pomozhet-otrestavrirovat-mechet-sultana-beybarsa-v-kaire-27534985.html.

8 В Амангельдинском районе Костанайской области открылся уникальный туристический хаб [Элекетронный ресурс] – URL: https://kazpravda.kz/n/v-amangeldinskom-rayone-kostanayskoy-oblasti-otkrylsya-unikalnyy-turisticheskiy-hab.

9 Макарова О.В. Этноокрашенный образ «полынь» в творчестве северо-казахстанских поэтов [Элекетронный ресурс] – URL: http://conf.omua.ru/content/etnookrashennyy-obraz-polyn-v-tvorchestve-severo-kazahstanskih-poetov.

ӘБСАДЫҚ, А.А., СИМОНОВА, А.С.

Б. МАНСҰРОВТЫҢ «СҰЛТАН БЕЙБАРС» ФИЛЬМІНДЕГІ ОТАН МЕН ТҮБІРІН ІЗДЕУ ТАҚЫРЫБЫ

Мақалада Булат Мансұровтың «Сұлтан Бейбарс» көркем фильміндегі басты кейіпкердің портретінің негізгі ерекшеліктерінің бірі ретінде отанға деген қайғы мен өз түбірін іздеу тақырыбы зерттеледі. Кинематографта да, әдебиетте де отан тақырыбы — ең жанға жақын және мәңгілік тақырыптардың бірі болып қала береді, оған зерттеушілердің назарын аудару қажет. Авторлар шығарманың басты кейіпкерінің прототипі болған Бейбарс атақты тарихи тұлғаның Қазақстанның қазіргі мәдениеті үшін маңыздылығын атап өтеді.

Түйінді сөздер: *отан тақырыбы, көркем бейне, көркем талдау, Сұлтан Бейбарс.*

ӘБСАДЫҚ, А.А., СИМОНОВА, А.С.

ТЕМА РОДИНЫ И ПОИСКА ИСТОКОВ В ФИЛЬМЕ Б. МАНСУРОВА «СУЛТАН БЕЙБАРС»

В статье исследуется тема тоски по родине и поиска своих истоков как одной из ключевых характеристик портрета главного героя в художественной киноленте Булата Мансурова «Султан Бейбарс». В кинематографе, как и в литературе, тема родины остаётся одной из самых сокровенных и вечных тем, заслуживающих внимания и исследования. Авторами отмечается важность исторической личности Бейбарса, ставшей прототипом главного героя произведения, для

современной культуры Казахстана.

Ключевые слова: *тема родины, художественный образ, художественный анализ, Султан Бейбарс.*

Information about the authors:

Absadyk Almasbek Akhmetuly *– Doctor of Philological Sciences, Head and Professor of the Department of Philology and Practical Linguistics, Akhmet Baytursynuly Kostanay Regional University, Kostanay, Republic of Kazakhstan.*

Simonova Alla Sergeyevna *– 1st-year Master's student, "7M02304 – Russian Philology" educational program, Akhmet Baytursynuly Kostanay Regional University, Kostanay, Republic of Kazakhstan.*

Әбсадық Алмасбек Ахметұлы *– филология ғылымдарының докторы, филология және практикалық лингвистика кафедрасының меңгерушісі және профессоры, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай қ., Қазақстан Республикасы.*

Симонова Алла Сергеевна *– 7М02304 – Орыс филологиясы ББ 1 курс магистрі, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай қ., Қазақстан Республикасы.*

Әбсадық Алмасбек Ахметұлы *– доктор филологических наук, заведующий и профессор кафедры филологии и практической лингвистики, Костанайский региональный университет имени Ахмет Байтұрсынұлы, г. Костанай, Республика Казахстан.*

Симонова Алла Сергеевна *– магистрат 1 курса ОП 7М02304 – Русская филология, Костанайский региональный университет имени Ахмет Байтұрсынұлы, г. Костанай, Республика Казахстан.*

ӘОЖ 82:81-26; 82:81'38

Қожанұлы, М.,
филология ғылымдарының кандидаты,
профессор, Қазақстан Республикасының
Ұлттық қорғаныс университеті,
Астана қ., Қазақстан Республикасы

АДАМНЫҢ ЖАС ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ ТУРАЛЫ БІРЕР СӨЗ

(Қ.А. Иасауидің «ДИУАНИ ХИКМЕТІ» (АҚЫЛ КІТАБЫ) шығармасы бойынша)

Түйін

Мақала әдебиетіміздегі сопылық поэзияның өкілі Қожа Ахмет Иасауидің «Диуани Хикметінде» қарастырған адамның жас ерекшеліктерін қазақтың «Мен» дегізерлік қасиеттері аясында сөз етіледі. Автор, Қожа Ахмет Иасауи бабамыз Хикметінде адамның әр кезеңдерін ислам дініндегі сопылық ағымның негіздерінен іздесе, ал XVII-XX ғасырда өмір сүрген қазақтың кейбір ақын-жыраулары өмірден көрген-білген, түйген тәжірибелері арқылы бағамдағанын алға тартады. Мақала Хикметте көтерілген адамның жас ерекшеліктерін негізге алып және оны шартты түрде төрт буын (жас жігіт, аға, отағасы, жігіт ағасы) ұрпағының басынан өткен кейбір кезеңдерін салыстырмалы түрде XVII-XX ғасырда өмір сүрген қазақтың кейбір ақын-жыраулар шығармаларымен байланыстырып қарастырады.

Ұлы Абай да және XIX-XX ғасырларда өмір сүрген ақын-жыраулар да ақын бабамыз Қ.А. Иасауи мұрасымен таныс болса да, қазақ топырағында 1990 жылдарынан бастап Иасауи іліміне бет бұруы, отандық ғылымда ғылыми құбылысқа айналғаны белгілі. Келешекте қазақтың «МЕН» дегізерлік адамгершілік қасиеттерін Иасауитану ілімімен және ақын-жырау жырла-

МАЗМҰНЫ

БІЛІМ БЕРУ

Бекбулатова, А.Б. «АДАЛ АЗАМАТ» БІРТҰТАС ТӘРБИЕ БАҒДАРЛАМАСЫН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУДА БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ МЕДИАСАУАТТЫЛЫҒЫНЫҢ МАҢЫЗЫ 3

Елеусизова, Г.А., Утегенова, Б.М. БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕ ҰЖЫМДЫҚ ӨЗАРА ӘРЕКЕТТЕСУДІ ҰЙЫМДАСТЫРУ СТРАТЕГИЯЛАРЫН ҚОЛДАНУДАҒЫ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ РӨЛІ 8

Казкенова, М.С., Утегенова, Б.М. ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖАСАҚ БОЛАШАҚ ПЕДАГОГТАРДЫ ТӘЖІРИБЕГЕ БАҒДАРЛАНҒАН ОҚЫТУ МОДЕЛІ РЕТІНДЕ 16

Карпова, К.В., Калимжанова, Р.Л. ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАҒЫ СТУДЕНТТЕРДІҢ МАЗАСЫЗДЫҒЫН ТӨМЕНДЕТУДІҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖӘНЕ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ СТРАТЕГИЯЛАРЫ 26

ГУМАНИТАРЛЫҚ ЖӘНЕ ӨНЕР ҒЫЛЫМДАРЫ

Әбсадық, А.А., Симонова, А.С. Б. МАНСҰРОВТЫҢ «СҰЛТАН БЕЙБАРС» ФИЛЬМІНДЕГІ ОТАН МЕН ТҮБІРІН ІЗДЕУ ТАҚЫРЫБЫ 34

Қожанұлы, М. АДАМНЫҢ ЖАС ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ ТУРАЛЫ БІРЕР СӨЗ 38

Шолпанбаева, Г.А., Адилов, Н.Е. КИІЗ ҮЙ КӨШПЕЛІ ӨРКЕНИЕТТІҢ КИЕЛІ МҰРАСЫ 50

ЖАРАТЫЛЫСТАНУ ҒЫЛЫМДАРЫ

Майер, Ф.Ф., Нарижняя, И.И. КАРАТЕОДОРИЯНЫҢ ЕРЕКШЕ ТҮРІНІҢ БІР ФУНКЦИЯСЫ ТУРАЛЫ 55

Тажиев, С.Р., Тоқтар, Ә.Т., Нұрғазиева, А.А., Мұртазин, Е.Ж. ЖАМБЫЛ ОБЛЫСЫНДАҒЫ ҚЫРҒЫЗ АЛАТАУЫНЫҢ ЕТЕГІНДЕГІ ЖЕРАСТЫ СУЛАРЫНЫҢ РЕСУРСТЫҚ ӘЛЕУЕТІ 64

АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ ЖӘНЕ ВЕТЕРИНАРИЯ ҒЫЛЫМДАРЫ

Бабич, Е.А., Швецова, Т.В., Мухтаров, Н.С. СЫЗЫҚТЫҚ СЫРТҚЫ БАҒАЛАУ ЖӘНЕ ОНЫ САУЫН МАЛ ОТАРЫНДА ПАЙДАЛАНУ 73

Мухтаров, Н.С., Елеуов, Б.М., Адырбаев, Е.М., Балабаев, Б.К. СОЛТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН ЖАҒДАЙЫНДА КҮЗДІК БИДАЙ ЕГІСТЕРІНЕ ФУНГИЦИДТЕРДІҢ ӘСЕРІ 80

Мухтаров, Н.С., Елеуов, Б.М., Адырбаев, Е.М., Балабаев, Б.К. СОЛТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН ЖАҒДАЙЫНДА РАПС ЕГІСТЕРІНДЕ ИНСЕКТИЦИДТЕРДІҢ ӘСЕРІН БАҒАЛАУ 90

ӘЛЕУМЕТТІК ҒЫЛЫМДАР

Байжанова, Л.А.-Н. ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЕТ ӨНДІРІСІ САЛАСЫНЫҢ ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ӘЛЕУЕТІ: АЙМАҚТЫҚ ТАЛДАУ ЖӘНЕ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТӘЖІРИБЕ 101

МЕРЕЙТОЙЛЫҚ ҚҰТТЫҚТАУЛАР 108

АВТОРЛАРДЫҢ НАЗАРЫНА 110

СОДЕРЖАНИЕ

ОБРАЗОВАНИЕ

Бекбулатова, А.Б. ЗНАЧЕНИЕ МЕДИАГРАМОТНОСТИ УЧЕНИКОВ В РЕАЛИЗАЦИИ КОМПЛЕКСНОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ПРОГРАММЫ «АДАЛ АЗАМАТ» 3

Елеусизова, Г.А., Утегенова, Б.М. РОЛЬ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ИСПОЛЬЗОВАНИИ СТРАТЕГИЙ ОРГАНИЗАЦИИ КОЛЛЕКТИВНОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ 8

Казкенова, М.С., Утегенова, Б.М. ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ ОТРЯД КАК МОДЕЛЬ ПРАКТИКО-ОРИЕНТИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ 16

Карпова, К.В., Калимжанова, Р.Л. ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ И ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ СТРАТЕГИИ СНИЖЕНИЯ ТРЕВОЖНОСТИ СТУДЕНТОВ В ВУЗЕ 26

ГУМАНИТАРНЫЕ НАУКИ И ИСКУССТВО

Әбсадық, А.А., Симонова, А.С. ТЕМА РОДИНЫ И ПОИСКА ИСТОКОВ В ФИЛЬМЕ Б.МАНСУРОВА «СУЛТАН БЕЙБАРС» 34

Қожанұлы, М. НЕСКОЛЬКО СЛОВ О ВОЗРАСТНЫХ ОСОБЕННОСТЯХ ЧЕЛОВЕКА 38

Шолпанбаева, Г.А., Адилов, Н.Е. ЮРТА – СВЯЩЕННОЕ НАСЛЕДИЕ КОЧЕВОЙ ЦИВИЛИЗАЦИИ 50

ЕСТЕСТВЕННЫЕ НАУКИ

Майер, Ф.Ф., Нарижняя, И.И. ОБ ОДНОЙ ФУНКЦИИ КАРАТЕОДОРИ СПЕЦИАЛЬНОГО ВИДА 55

Тажиев, С.Р., Тоқтар, Ә.Т., Нургазиева, А.А., Муртазин, Е.Ж. РЕСУРСНЫЙ ПОТЕНЦИАЛ ПОДЗЕМНЫХ ВОД ПРЕДГОРИЙ КЫРГЫЗСКОГО АЛАТАУ В ЖАМБЫЛСКОЙ ОБЛАСТИ 64

СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫЕ, ВЕТЕРИНАРНЫЕ НАУКИ

Бабич, Е.А., Швецова, Т.В., Мухтаров, Н.С. ЛИНЕЙНАЯ ОЦЕНКА ЭКСТЕРЬЕРА И ЕЁ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ В СТАДАХ МОЛОЧНОГО СКОТА 73

Мухтаров, Н.С., Елеуов, Б.М., Адырбаев, Е.М., Балабаев, Б.К. ДЕЙСТВИЕ ФУНГИЦИДОВ В ПОСЕВАХ ПШЕНИЦЫ ОЗИМОЙ В УСЛОВИЯХ СЕВЕРНОГО КАЗАХСТАНА 80

Мухтаров, Н.С., Елеуов, Б.М., Адырбаев, Е.М., Балабаев, Б.К. ОЦЕНКА ВОЗДЕЙСТВИЯ ИНСЕКТИЦИДОВ НА ПОСЕВЫ РАПСА В УСЛОВИЯХ СЕВЕРНОГО КАЗАХСТАНА 90

СОЦИАЛЬНЫЕ НАУКИ

Байжанова, Л.А.-Н. ИНВЕСТИЦИОННЫЙ ПОТЕНЦИАЛ МЯСНОЙ ОТРАСЛИ КАЗАХСТАНА: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АНАЛИЗ И МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ 101

ЮБИЛЕЙНЫЕ ПОЗДРАВЛЕНИЯ 108

ИНФОРМАЦИЯ ДЛЯ АВТОРОВ 113

CONTENT

EDUCATION

Bekbulatova, A.B. IMPORTANCE OF STUDENTS' MEDIA LITERACY IN THE IMPLEMENTATION OF THE "ADAL AZAMAT" COMPREHENSIVE EDUCATIONAL PROGRAM 3

Yeleussizova, G.A., Utegenova, B.M. THE ROLE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN USING STRATEGIES FOR ORGANIZING COLLECTIVE INTERACTION IN PRIMARY SCHOOLS 8

Kazkenova, M.S., Utegenova, B.M. PEDAGOGICAL TEAM AS A MODEL OF PRACTICE-ORIENTED TRAINING FOR FUTURE TEACHERS 16

Karpova, K.V., Kalimzhanova, R.L. PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL STRATEGIES FOR REDUCING STUDENTS' ANXIETY IN HIGHER EDUCATION 26

HUMANITIES AND ARTS

Absadyk, A.A., Simonova, A.S. THE THEME OF HOMELAND AND THE SEARCH FOR ROOTS IN B. MANSUROV'S FILM "SULTAN BEIBARS" 34

Kozhanuly, M. A FEW WORDS ABOUT THE AGE CHARACTERISTICS OF A PERSON 38

Sholpanbayeva, G.A., Adilov, N.Ye. YURT IS A SACRED HERITAGE OF A NOMADIC CIVILIZATION 50

NATURAL SCIENCES

Mayer, F.F., Narizhnyaya, I.I. ON A SPECIAL TYPE OF CARATHÉODORY FUNCTION 55

Tazhiyev, S.R., Toktar, A.T., Nurgaziyeva A.A., Murtazin Ye.Zh. GROUNDWATER RESOURCE POTENTIAL OF THE FOOTHILLS OF THE KYRGYZ ALATAU IN THE ZHAMBYL REGION 64

AGRICULTURAL, VETERINARY SCIENCES

Babich Ye.A., Shvetsova T.V., Mukhtarov N.S. LINEAR BODY CONFORMATION ASSESSMENT AND ITS USE IN DAIRY CATTLE HERDS 73

Mukhtarov, N.S., Yeleuov, B.M., Adyrbayev, Ye.M., Balabayev, B.K. THE EFFECT OF FUNGICIDES ON WINTER WHEAT CROPS IN THE CONDITIONS OF NORTHERN KAZAKHSTAN 80

Mukhtarov, N.S., Yeleuov, B.M., Adyrbayev, Ye.M., Balabayev, B.K. ASSESSMENT OF THE IMPACT OF INSECTICIDES ON RAPESEED CROPS IN THE CONDITIONS OF NORTHERN KAZAKHSTAN 90

SOCIAL SCIENCES

Baizhanova, L.A.-N. INVESTMENT POTENTIAL OF KAZAKHSTAN'S MEAT INDUSTRY: REGIONAL ANALYSIS AND INTERNATIONAL EXPERIENCE 101

ANNIVERSARY CONGRATULATIONS 108

INFORMATION FOR AUTHORS 116

Редактор, корректор: *А. Симонова*
Корректорлар: *Б. Сыздыкова, Т. Цай*
Компьютерлік беттеу: *С. Красикова, И. Милокумова*

Редактор, корректор: *А. Симонова*
Корректоры: *Б. Сыздыкова, Т. Цай*
Компьютерная верстка: *С. Красикова, И. Милокумова*

Басуға 08.10.2025 ж. берілді.
Пішімі 60х84/8. Көлемі 9,0 б.т.
Тапсырыс № 031

Ахмте Байтұрсынұлы атындағы
Қостанай өңірлік университетіндегі
редакциялық-баспа бөлімінде басылған
Қостанай қ., Байтұрсынов к., 47

Подписано в печать 08.10.2025 г.
Формат 60х84/8. Объем 9,0 п.л.
Заказ № 031

Отпечатано в редакционно-издательском отделе
Костанайского регионального университета
имени Ахмет Байтұрсынұлы
г. Костанай, ул. Байтурсынова, 47